

TNO/NITG:

charmante gastheer voor geologieliefhebbers

door Piet Stemvers

TNO/NITG

Vroeger had Stichting GEA een relatie met de RGD ofwel de Rijks Geologische Dienst in Haarlem. Wilden we informatie over de grond onder onze voeten, dan konden we daar bij de kenners terecht en diverse artikelen in *Gea* zijn dan ook door medewerkers van de RGD opgesteld.

Op een gelukkig moment kreeg deze dienst een fraai nieuw kantoor in Haarlem. We keken er onze ogen uit, maar niet lang, want spoedig vond er een samenvoeging plaats met het TNO. Uit deze samenvoeging is het TNO/NITG ontstaan. Concentratie op een nieuwe lokatie bleek noodzakelijk en zo verrees in het universiteitscentrum De Uithof te Utrecht, aan de Princetonlaan nr. 6, een prestigieus, splinternieuw gebouw, dat aan het eind van 2002 werd betrokken.

Wat iedere Nederlandse geologieminnaar dient te weten is, dat de RGD de geologische kaarten van Nederland maakte, een groots werk. Gelukkig maakt de nieuwe organisatie de serie kaartbladen van Nederland compleet. Het zal ook iedereen bekend zijn dat o.a. aardoliemaatschappijen duizenden boringen in Nederland verricht hebben die duizenden meters diep gingen. Daardoor weet men heel nauwkeurig hoe het land onder onze voeten eruit ziet. Al die kennis over onze ondergrond is nu opgeslagen in Utrecht, evenals de boommonsters. Daarnaast doet het TNO/NITG natuurlijk veel meer. Wie het precies wil weten slaat op het Internet aan: www.nitg.tno.nl en krijgt een snelle site. Maar u kunt ook gezellig in uw huiskamer *Gea* blijven lezen en zien wat de organisatie over zichzelf op folders vertelt: *Het Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen TNO is het centrale geowetenschappelijke informatie- en onderzoeksinstituut van Nederland, ten behoeve van het duurzaam beheer en gebruik van de ondergrond en de ondergrondse natuurlijke bestaansbronnen.* Bent u er nog, beste lezer? De spellingscorrector heeft twee grote rode strepen en een groene streep gezet onder de cursief getypte tekst gezet, terwijl ik het proza overtypete. Als plaatsvervangende tekst zou de corrector wel eens **Geologische Dienst** kunnen voorstellen.

Het nieuwe gebouw

Het nieuwe gebouw waarin het TNO/NITG nu is gehuisvest is een onopvallende verschijning wanneer het over de weg wordt benaderd. Beter in het oog springt het wanneer er van boven naar gekeken wordt, zoals op afb. 1. Dan komt de met hout beklede toren, die op de lage blokkendoos staat, goed tot zijn recht. Rond de toren zien we heel veel glas, dat essentieel is voor het interieur. Zijn we binnen in de hal dan valt het glas, hoog boven ons, enorm op. Het is of we in een broeikas staan zonder het benauwende gevoel dat in broeikasen zo kenmerkend is. Integendeel, er heerst een aangename atmosfeer en de grote ruimte geeft je direct het gevoel thuis te zijn.

Wat zal die ruimte wel niet kosten, en hoe werken ze de hitte van het zonlicht weg? Voor dit laatste is de toren essentieel, die werkt als een schoorsteen. Een slim systeem tempert de overdaad aan licht, onder de grond wordt de overdaad aan warmte opgeslagen voor koude tijden en omdat de ruimtelijke sfeer ontleend is aan de kassenbouw, is de bouw prijs binnen de perken

Afb. 1. Het TNO-NITG-gebouw in De Uithof te Utrecht. Foto TNO-NITG.

gebleven. Het gebouw is ontworpen door Hoogstad Architecten. De door mij oneerbiedig *hal* genoemde ruimte wordt door de architecten *de serre* genoemd. Hieromheen liggen de voor het publiek toegankelijke ruimten zoals twee vergaderzalen, auditorium, kantine, bibliotheek. Een glazen opgang leidt naar de kantoren op de eerste verdieping, die voor bezoekers zonder begeleiding niet toegankelijk zijn. De glazen opgang en de bescheiden ingang van de bibliotheek zijn op de foto duidelijk zichtbaar. Afb. 2.

Natuurlijk kijkt een geoloog altijd naar de grond en tijdens de toegang en in de serre komt hij niet bedrogen uit. De uit land afkomstige plavuizen zijn van prachtige fossielen voorzien en vooral de trap naar de bibliotheek is een aandachtige beschouwing waard. Omdat het TNO/NITG adviseert in bouwmaterialen hebben ze een speciaal folder uitgegeven over deze **Hardsteen**. Het blijkt nagenoeg hetzelfde materiaal te zijn dat in België gewonnen wordt onder de naam *petit granit*. Dat is een misleidende naam, want het is helemaal geen graniet, maar gewoon kalksteen, die zacht is en met een mes gekrast kan worden. We weten dat salontafels van kalksteen erg mooi kunnen zijn, maar snel hun schoonheid verliezen door het gekras van glazen en porselein. Hoe kan je zo'n kwetsbaar materiaal nu gebruiken in een druk belopen hal? Onze zorgen blijken ongegrond, want na een half jaar ziet de vloer er nog fraai uit, wat zichtbaar is op de detailopname, die niet bijgewerkt is. Afb. 5.

De Bibliotheek Geowetenschappen

Hoewel gelegen in dit nieuwe gebouw, valt de bibliotheek onder de Universiteit Utrecht. Hier zijn diverse bibliotheekcollecties geïntegreerd, namelijk die van de Faculteit Aardwetenschappen en die van TNO-NITG (RGD - Haarlem, Heerlen, Delft). Op werkdagen is de bibliotheek vrij toegankelijk: maandag t/m donderdag van 8.30 - 17.00 uur, vrijdag van 8.30 - 16.00 uur. Nieuwe bezoekers worden uiterst behulpzaam ingewijd in de computer-

Afb. 2. Op de begane grond bevindt zich de centrale hal. Recht tegenover de ingang, op de foto links, is de bibliotheek. De hardstenen vloer zit vol fossielen. Foto P. Klimmert.

administratie om de begeerde informatie te vinden. Ook is het mogelijk te slenteren door de gangen met boeken om zich ter plekke te oriënteren. Bibliotheekbezoek is altijd een zaak van vele uren rondneuzen en lezen, het valt onder het persoonlijk initiatief van degenen die geologie studeren.

De bibliotheek is telefonisch te bereiken onder 030 2534519 en op internet bij www.library.uu.nl

Magazijnen

De monsters van boringen en andere zaken liggen in het kernhuis te Zeist opgeslagen. Werkgroep Zand heeft dit magazijn mogen bezoeken. De bedrijfsleider had al zeven verhuizingen meegemaakt, iets waar je niet vrolijk van wordt, maar wat je wel de gelegenheid geeft de wijze van opslag kritisch onder ogen te nemen en te verbeteren. De monsters kwamen totaal verschillend binnen, wat problemen opleverde bij het opbergen. Nu wordt alles gestandaardiseerd in uniforme bakken bewaard, die in bijpassende rekken opgeborgen worden. En natuurlijk is er de computer die voor de administratie zorgt. Wij kregen ruimschoots de gelegenheid om strikvragen te stellen, maar we vingen bot: de bedrijfsleider pareerde alles. Vol lof hebben wij dit enorme magazijn verlaten.

Studieruimten

In de Bijlage van Gea van maart 2003 hebben we vermeld dat het TNO/NITG genereus heeft aangeboden om voor organisaties die geologische kennis willen promoten faciliteiten ter beschikking te stellen. In het centrum van Nederland had GEA daar nu juist grote behoefte aan. Bovendien spreekt een studieruimte in een geologisch instituut de deelnemers altijd aan met als gevolg dat er ook heel hard "gewerkt" wordt. De faciliteiten die wij aangeboden kregen zijn voorzien van de modernste middelen.

Afb. 3. In een van de vergaderzalen hangt het levensgrote portret van dr. W. van Waterschoot van der Gracht, vooraanstaand geoloog in de eerste helft van de vorige eeuw, geschilderd door zijn dochter, mev. G. d'Ailly-van Waterschoot van der Gracht. De microscopisten hebben meer aandacht voor de zware mineralen in hun zandmonsters. Foto P. Klimmert.

Afb. 4. De Werkgroep Zand van GEA doet of hij thuis is in vergaderzaal II van het TNO-NITG-gebouw. Foto P. Klimmert.

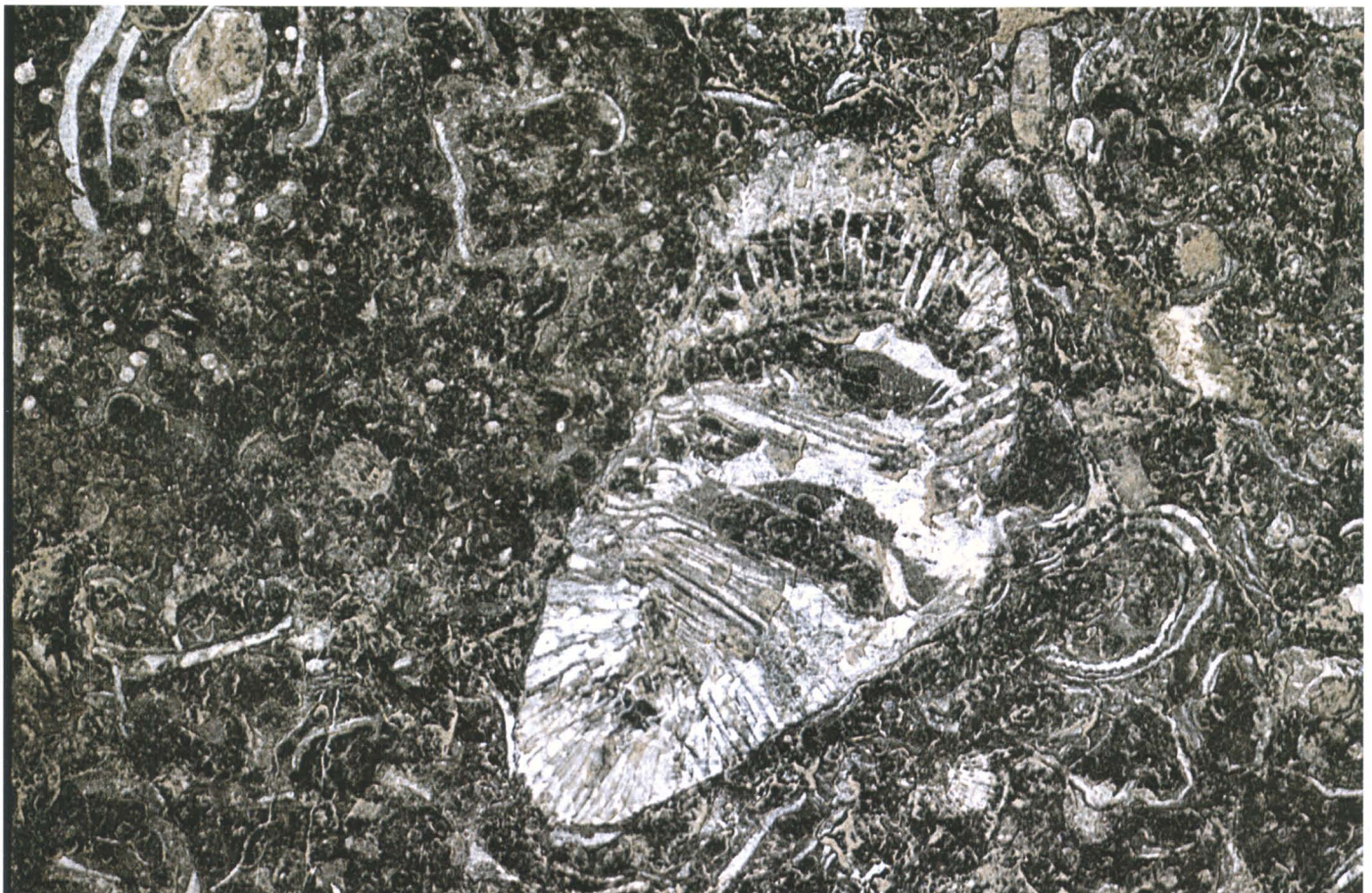
Naast voldoende punten om onze microscopen aan te sluiten, zijn er

mogelijkheden om ouderwets op een bord te schrijven of om via PowerPoint te werken of met een beamer te projecteren. De tafels zijn voldoende ruim om lesmateriaal op kwijt te kunnen. Werkgroep Zand had op 19 april de primeur en ik kan namens allen zeggen dat we genoten hebben. Beter dan een verhaal zijn de foto's die Piet Klimmert tijdens de cursusmiddag maakte. Afb. 3 en 4. Wie deze opnamen goed bekijkt ziet dat iedereen een andere microscoop heeft. Opvallend zijn ook de ontzettende hoeveelheid snoeren, trafo's, studiepapieren, preparaten en de hulp die men elkaar geeft op deze middag.

Het TNO/NITG stelt deze ruimten alleen buiten werktijd ter beschikking, dus in het weekend. Een geweldig voordeel daarvan is dat de drukke A28 dan goed bereikbaar is en er ook geen parkeerprobleem is. Er kleef ook een nadeel aan het weekend-

bezoek: het TNO/NITG heeft het beheer over de ruimten dan overgedragen aan een beveiligingsorganisatie, die bepaald niet kosteloos is. De bezoekende organisaties dienen zich dat goed te realiseren.

Afb. 5. Detail van de opmerkelijke vloer. Deze bestaat uit platen van Ierse Onder-Carbonische kalksteen. De afzetting vond zo'n 350 miljoen jaar geleden plaats in een ondiepe zee – maximaal enkele tientallen meters – in een warm klimaat, in een goed geoxideerd milieu. Deze faciës is over een groot deel van Europa te vervolgen, zoals in de Ardennen en in het Heilig-Kruis-gebergte van Polen. Het grote fossiel is een solitair koraal uit de groep Rugosa. Foto P. Stemvers.